

Додаток 2

**до наказу департаменту освіти і науки
Київської обласної державної
адміністрації
від 14 листопада 2017 року № 375**

ЗАЯВКА

на проведення експерименту регіонального рівня з теми «Забезпечення психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій» на базі закладів освіти Київської області

Актуальність теми дослідження. Сучасні тенденції розвитку України, демократизація суспільства ставлять перед освітою нові завдання, що стосуються й особистісних характеристик фахівців, корекція яких є необхідною передумовою професійного становлення, зокрема, менеджерів освітніх організацій (директори, заступники директорів, керівники творчих груп тощо).

Але, на сучасному етапі розвитку у вітчизняній психології відсутня інституалізована та систематизована наукова позиція у комплексному підході до аналізу цього явища. Тому виникає необхідність у формуванні позиційних засад вивчення психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій задля вирішення важливих завдань в різних галузях психології, в тому числі організаційній та економічній, а також у формуванні системного підходу до впровадження програм особистісно-професійного розвитку та технологій розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій.

Психологічне здоров'я менеджерів освітніх організацій є необхідною умовою його ефективної діяльності загалом і професійної зокрема. У наш час здійснюється перегляд уявлень про людину як особистість, її неповторну цінність і це потребує вирішення нових проблем. Найважливішою серед них є проблема збереження здоров'я людини, причому не тільки фізичного, а й психологічного. Різноманітна й тривала дія несприятливих соціальних, психологічних, економічних та інших чинників зумовлює виникнення в менеджерів організацій високої нервово-психічної напруги. Це, в свою чергу, викликає різноманітні негативні прояви в їхній поведінці та діяльності, зокрема відчуття душевного дискомфорту, негативні психічні стани, межові нервово-психічні розлади. В результаті цього виникає проблема психологічного здоров'я особистості.

Інтерес до проблеми психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій із кожним роком стає все помітнішим. Незважаючи на значну кількість теоретичних та емпіричних досліджень, ця проблема є маловивченою й актуальною, оскільки професійна діяльність менеджерів освітніх організацій – одна із найбільш стресогенних. Адже така діяльність пов'язана із систематичними психологічними, фізичними, емоційними й інтелектуальними навантаженнями, що може призводити до порушення психологічного здоров'я.

В ієрархії чинників творчого потенціалу, кар'єрного росту, активної життєдіяльності і самореалізації менеджерів освітніх організацій важливе місце належить його психологічному здоров'ю. Стан здоров'я менеджерів освітніх організацій позначається на результатах усієї управлінської діяльності, впливає на стабільність результатів праці, забезпечує високий рівень професіоналізму, визначає

самоефективність його особистості. Крім того, від психологічного здоров'я значною мірою залежить стан здоров'я усіх учасників навчально-виховного процесу, їхнє соціально-психологічне благополуччя, «життєстійкість». Менеджер з низьким рівнем психологічного здоров'я не здатен створити у школі психологічно безпечне освітнє середовище, сприятливу психологічну атмосферу та достатній рівень розвитку організаційної культури.

Професія менеджера освітньої організації належить до професій підвищеного ризику за частотою виникнення невротичних і психосоматичних розладів. У менеджерів освітніх організацій спостерігається чи не найвищий рівень «накопичення» важких форм неврозів. Серед менеджерів освітніх організацій поширені синдром «емоційного вигорання», емоційна нестійкість, дисгармонійність особистості. Дезадаптуючими факторами є соціальна незахищеність, непрестижність педагогічної професії, труднощі професійної міжособистісної взаємодії в конфліктних ситуаціях, інформаційні перевантаження, багатофункціональність соціально відповідальної діяльності.

Чинниками ризику для психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій є висока емоційна затратність і стресовість діяльності, відсутність у школах умов для зняття психологічної втоми, недостатня компетентність у питаннях збереження психологічного здоров'я.

Вивчення стану проблеми підготовки менеджерів освітніх організацій до збереження психологічного здоров'я у педагогічній теорії і практиці дало змогу виявити суперечності між:

- високими вимогами професії до рівня здоров'я менеджерів освітніх організацій і низькими показниками психічного, фізичного і соціального здоров'я менеджерів освітніх організацій як професійної групи;

- об'єктивною потребою суспільства у збереженні здоров'я менеджерів освітніх організацій та особливостями організації навчально-виховного процесу у навчальних закладах, що спричиняє погіршення здоров'я менеджерів освітніх організацій, носить здоров'язатратний характер, недостатнім упровадженням сучасних здоров'язбережувальних технологій у практику діяльності менеджерів освітніх організацій;

- соціальними потребами у вихованні здорового покоління і недостатнім рівнем усвідомлення менеджерами освітніх організацій цінності психологічного здоров'я для здоров'язбережувальної спрямованості навчально-виховного процесу у школі;

- потребами сучасної школи у фахівців з належним рівнем психологічного здоров'я і недостатньою розробленістю теоретичних основ і технології підготовки менеджерів освітніх організацій до його збереження;

- необхідністю створення здоров'язбережувального освітнього середовища в навчальних закладах і відсутністю у менеджерів освітніх організацій чітких орієнтирів та реальних можливостей для реалізації здоров'язбережувальних технологій.

Актуальність проблеми дослідження, її недостатня розробленість у психологічній теорії і практиці та прагнення розв'язати означені суперечності зумовили вибір теми дослідно-експериментальної роботи регіонального рівня з теми: **«Забезпечення психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій»**.

Враховуючи актуальність та недостатню розробленість даної проблеми, **об'єктом дослідження** обрано психологічне здоров'я особистості в умовах освітніх організацій.

Предмет – зміст, структура, психологічні чинники та умови збереження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій.

Мета буде полягати у визначенні змісту, структури, рівня розвитку, психологічних чинників та умов збереження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій, а також розробленні технології забезпечення психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій.

Провідна ідея дослідження, реалізація положень концепції зосереджена в **загальній гіпотезі дослідження**, яка полягає у тому, що спеціально організована система підготовки менеджерів освітніх організацій до збереження психологічного здоров'я здатна забезпечити формування стратегії здоров'ятворчої діяльності і професійної стресостійкості, гармонізацію особистості, що має позитивне відображення на ефективності професійної підготовки, якості професійного життя, продуктивності управлінської діяльності.

Загальна гіпотеза конкретизована у **часткових положеннях**, які передбачають, що ефективність підготовки менеджерів освітніх організацій до збереження психологічного здоров'я забезпечується створенням психологічної системи цієї підготовки, розробкою комплексної програми і технології її реалізації, а також створенням відповідних психолого-педагогічних умов, що:

1) сприяють усвідомленню менеджерами освітніх організацій значимості психологічного здоров'я для успішного здійснення управлінської діяльності, її здоров'язбережувальної спрямованості, визнанню менеджерами освітніх організацій відповідальності й активної ролі у його збереженні;

2) існує зв'язок між рівнем розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та чинниками *мезорівня*: а) *організаційно-функціональні*: тип навчального закладу; кількість працівників, які працюють у навчальному закладі, термін існування навчального закладу; б) *психологічні*: рівень організаційного розвитку навчального закладу; психологічний клімат в колективі, згуртованість колективу, мобінг процеси в організаціях;

3) існує зв'язок між рівнем розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та чинниками *мікрорівня*: а) *особистісні*: стресостійкість, тривожність, агресивність, фрустрація, ригідність, емоційна стійкість; б) *професійні*: креативність, мотиваційно-творча спрямованість особистості, інноваційність, саморозвиток, стиль управління; в) *соціально-демографічні*: вік, стать, сімейний стан; г) *організаційно-професійні*: посада в організації, рівень освіти, тип освіти, загальний стаж роботи, стаж роботи на посаді;

4) основними психологічними умовами підготовки менеджерів освітніх організацій до збереження психологічного здоров'я є оволодіння: а) знаннями про сутність і закономірності збереження психологічного здоров'я; б) методами самооцінювання психологічного здоров'я; в) уміннями та навичками збереження психологічного здоров'я.

Відповідно до мети і гіпотези були поставлені такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати основні теоретико-методологічні підходи до вивчення психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій.

2. Здійснити структурно-функціональний аналіз психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій.

3. Розробити теоретичну модель психологічного здоров'я та психодіагностичну карту показників психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій.

4. Емпірично дослідити рівень розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та визначити типологію менеджерів відповідно до векторів реалізації психологічного здоров'я (стратегічний, просоціальний, творчий, духовний, інтелектуальний, сімейний, гуманістичний вектор, «я» вектори).

5. Емпірично дослідити взаємозв'язок між рівнем розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та чинниками *мезорівня*: а) *організаційно-функціональні*: тип навчального закладу; кількість працівників, які працюють у навчальному закладі, термін існування навчального закладу; б) *психологічні*: рівень організаційного розвитку навчального закладу; психологічний клімат в колективі, згуртованість колективу, мобінг процеси в організаціях.

6. Емпірично дослідити взаємозв'язок між рівнем розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та чинниками *мікрорівня*: а) *особистісні*: стресостійкість, тривожність, агресивність, фрустрація, ригідність, емоційна стійкість; б) *професійні*: креативність, мотиваційно-творча спрямованість особистості, інноваційність, саморозвиток, стиль управління; в) *соціально-демографічні*: вік, стать, сімейний стан; г) *організаційно-професійні*: посада в організації, рівень освіти, тип освіти, загальний стаж роботи, стаж роботи на посаді.

7. Визначити психолого-організаційні умови збереження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій.

8. Розробити та впровадити технологію, спрямовану на збереження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій.

9. Визначити ефективність технології, дослідивши динаміку показників психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій.

Організація та методи дослідження. Для перевірки гіпотези та розв'язання поставлених завдань будуть використані такі методи дослідження: теоретико-методологічний аналіз проблеми, констатувальний і формувальний експерименти.

Теоретичні методи є основними у методології психологічного здоров'я та передбачають впорядкування та систематизацію знань про психологічне здоров'я менеджерів освітніх організацій, використовуючи при цьому принципи логічної вибудови цілісної концепції та визначення місця цих знань в системі суспільствознавчих наук.

У процесі проведення констатувального та формувального експериментів будуть використовуватися: а) *методи психологічної діагностики* (спостереження, тестування, вербально-комунікативні методи, проєктивні методи, контент-аналіз); б) *методи активного соціально-психологічного навчання* (система соціально-психологічних та психолого-організаційних тренінгових занять); в) *методи математичної статистики*.

Нормативну базу дослідно-експериментальної роботи становлять Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 №522, зі змінами внесеними наказами Міністерства освіти і науки України від 31.03.2015, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09.04.2015 за №401/26846, Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 114 зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 23.11.2009 №1054, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16.12.2009 за №1217/17233, наказів Міністерства освіти і науки України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, департаменту освіти і

науки Київської обласної державної адміністрації, з метою обґрунтованого та послідовного запровадження науково-педагогічних технологій, раціональних і ефективних підходів до організації наукової та інноваційної діяльності у сфері освіти, створення ефективної системи методологічного, науково-методичного супроводження модернізації національної освіти, прогнозування тенденцій інноваційного розвитку системи освіти; проведення практико-зорієнтованих психолого-педагогічних досліджень з актуальних проблем розвитку освіти, застосування нових концептуально-методологічних підходів до розроблення і впровадження програм дослідно-експериментальної роботи.

Теоретико-методологічною основою експерименту складають принципи системного та діяльнісного підходу (Б. Ананьєв, Л. Анциферова, Б. Братусь, Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн), основні положення концепцій психологічного здоров'я (Л. Бурлачук, А. Катков, Н. Колотій, О. Кочарян, В. Моляко, В. Торохтій, Т. Хомуленко), концепції діяльності психологічних служб освіти щодо створення здоров'язберігаючого середовища в школі (М. Бітянова, І. Вачков, І. Дубровіна, О. Хухлаєва та інші).

В основу дослідження покладено концепцію організаційного розвитку та управління змінами в організації Л.Карамушки, принципи аналізу діяльності сучасних організацій: аналіз організацій як відкритих систем; ситуаційний аналіз діяльності організацій.

Теоретико-методологічною основою розуміння сутності, особливостей, загальних джерел психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій виступають роботи українських та зарубіжних дослідників, пов'язані із різними аспектами здоров'я, а саме: О. Алексєєв (настрій і здоров'я); М. Боришевський (психологія самоактивності та суб'єктного розвитку особистості як саморегульованої соціально-психологічної системи); Б. Братусь (аномалії особистості); І. Дубровіна (психологічне здоров'я учасників освітнього процесу); Л. Дьоміна, І. Ральникова (психічне здоров'я та захисні механізми особистості); Г. Ложкін, М. Мушкевич, О. Наскова, І. Толкунова (психологія здоров'я людини); С. Максименко (генетична психологія); Г. Никифоров (психологія здоров'я); В. Панкратов (саморегуляція психічного здоров'я); Д. Федотов (збереження психічного здоров'я); О. Хухлаєва (особливості психічного здоров'я студентів); О. Чебикін (проблема емоційної стійкості) та інші.

Для визначення особливостей психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій важливими є роботи, в яких відображені теоретико-методологічні основи організаційного розвитку та управління сучасними організаціями в умовах змін (В. Агапов, Т. Базаров, О. Бондарчук, А. Деркач, Л. Карамушка, Н. Коломінський, С. Максименко, Л. Мітіна, В. Москаленко, Л. Орбан-Лембрик).

Важливу роль у розробленні системи тренінгових занять щодо розвитку психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій відіграють роботи, присвячені формам активного психологічного навчання (В.Татенко, Н. Чепелева, Ю. Швалб, Т. Яценко), з урахуванням технологій роботи практичних та організаційних психологів, які представлені у роботах Г. Бакірової, А. Гуревич, О. Сидоренко, К. Фопеля, а також розроблені у рамках діяльності лабораторії організаційної психології Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України.

Теоретичне та наукове значення дослідження полягає у: а) обґрунтуванні основних теоретико-методологічних підходів до вивчення психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій; б) розробленні теоретичної моделі психоло-

гічного здоров'я та психодіагностичної карти показників психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій; в) емпіричному дослідженні рівня розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та визначенні типології менеджерів освітніх організацій відповідно до векторів реалізації психологічного здоров'я (стратегічний, просоціальний, творчий, духовний, інтелектуальний, сімейний, гуманістичний вектор, «я» вектори); г) виявленні взаємозв'язку між рівнем розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та чинниками *мезорівня*: організаційно-функціональні (тип навчального закладу; кількість працівників, які працюють у навчальному закладі, термін існування навчального закладу) та психологічні характеристики (рівень організаційного розвитку навчального закладу; психологічний клімат в колективі, згуртованість колективу, мобінг процеси в організаціях); д) виявленні взаємозв'язку між рівнем розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та чинниками *мікрорівня*: особистісні характеристики (стресостійкість, тривожність, агресивність, фрустрація, ригідність, емоційна стійкість), професійні (креативність, мотиваційно-творча спрямованість особистості, інноваційність, саморозвиток, стиль управління); соціально-демографічні (вік, стать, сімейний стан); організаційно-професійні (посада в організації, рівень освіти, тип освіти, загальний стаж роботи, стаж роботи на посаді); з) визначенні психолого-організаційних умов збереження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій; і) розробленні та впровадженні технології, спрямованої на збереження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій; й) визначенні ефективності технології, дослідивши динаміку показників психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій.

Практичне значення дослідження буде полягати в наступному: а) підібраний і апробований комплекс психодіагностичних процедур розширить можливості дослідження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій, дозволить діагностувати різні аспекти психологічного здоров'я; б) розроблений комплекс діагностичних процедур буде оптимізувати вивчення психологічного здоров'я і може бути застосований у процесі розроблення індивідуальних програм особистісно-професійного розвитку менеджерів освітніх організацій; в) в якості дидактичного матеріалу отримані результати можуть бути використані у процесі розроблення курсів з психології управління, менеджменту та при підготовці організаційних психологів до роботи з персоналом та менеджерами організацій у спецкурсах «Психологія організацій», «Психологія здоров'я», «Технології роботи організаційних психологів», «Психологічний супровід персоналу організацій», «Організаційна культура», а також на курсах підвищення кваліфікації менеджерів освітніх організацій тощо.

Експериментальна база дослідження: 85 навчальних закладів Київської області.

Терміни та етапи дослідно-експериментальної роботи (жовтень 2017 року – грудень 2020 року):

- організаційно-підготовчий етап: жовтень 2017 року – серпень 2018 року;
- концептуально-діагностичний етап: вересень 2018 року – серпень 2019 року;
- формувальний етап: вересень 2019 року – серпень 2020 року;
- контрольно-узагальнювальний етап: вересень 2020 року – грудень 2020 року.

Організаційно-підготовчий етап (жовтень 2017 року – серпень 2018 року):

- визначення учасників дослідно-експериментальної роботи, конкретиза-

ція завдань діяльності відповідно до мети дослідно-експериментальної роботи;

- розроблення заявки і програми проведення дослідно-експериментальної роботи;

- планування реалізації програми дослідно-експериментальної роботи;

- розроблення нормативного забезпечення дослідно-експериментальної роботи;

- визначення функціональних обов'язків членів педагогічних колективів експериментальних навчальних закладів щодо вирішення завдань експерименту;

- теоретичний аналіз науково-методичної літератури з питання забезпечення психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій;

- розроблення теоретичної моделі психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій;

- вивчення та аналіз педагогічного досвіду з питання дослідно-експериментальної роботи;

- підготовка та публікація наукових статей за темою дослідно-експериментальної роботи;

- підготовка звіту про хід та результати реалізації організаційно-підготовчого етапу програми дослідно-експериментальної роботи.

Концептуально-діагностичний етап (вересень 2018 року – серпень 2019 року):

- розроблення діагностичного комплексу методик для дослідження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій;

- емпіричне дослідження рівня розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та визначення типології менеджерів відповідно до векторів реалізації психологічного здоров'я (стратегічний, просоціальний, творчий, духовний, інтелектуальний, сімейний, гуманістичний вектор, «я» вектори);

- емпіричне дослідження взаємозв'язку між рівнем розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та чинниками мезорівня: а) організаційно-функціональні: тип навчального закладу; кількість працівників, які працюють у навчальному закладі, термін існування навчального закладу; б) психологічні: рівень організаційного розвитку навчального закладу; психологічний клімат в колективі, згуртованість колективу, мобінг процеси в організаціях;

- емпіричне дослідження взаємозв'язку між рівнем розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та чинниками мікрорівня: а) особистісні: стресостійкість, тривожність, агресивність, фрустрація, ригідність, емоційна стійкість; б) професійні: креативність, мотиваційно-творча спрямованість особистості, інноваційність, саморозвиток, стиль управління; в) соціально-демографічні: вік, стать, сімейний стан; г) організаційно-професійні: посада в організації, рівень освіти, тип освіти, загальний стаж роботи, стаж роботи на посаді;

- презентація результатів дослідно-експериментальної роботи на міжнародних, всеукраїнських конференціях, семінарах, освітніх виставках;

- підготовка звіту про хід та результати реалізації концептуально-діагностичного етапу програми дослідно-експериментальної роботи.

Формувальний етап (вересень 2019 року – серпень 2020 року):

- визначення психолого-організаційних умов збереження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій;

- розроблення та впровадження технології, спрямованої на збереження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій;

- проведення методологічних сесій для учасників дослідно-експериментальної роботи з теми дослідження;
- визначення ефективності технології, дослідивши динаміку показників психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій;
- підготовка методичних рекомендацій щодо забезпечення психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій;
- презентація результатів дослідно-експериментальної роботи на всеукраїнських конференціях, семінарах, освітніх виставках;
- висвітлення результатів впровадження дослідно-експериментальної роботи на освітньому порталі КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти» та сайтах експериментальних навчальних закладів;
- підготовка звіту про хід та результати реалізації формувального етапу програми дослідно-експериментальної роботи.

Контрольно-узагальнювальний етап (вересень 2020 року – грудень 2020 року):

- здійснення повторного діагностування щодо визначення рівня розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій;
- поширення досвіду дослідно-експериментальної роботи з означеної проблеми, підготовка публікацій до друку у фахових виданнях;
- презентація результатів дослідно-експериментальної роботи на всеукраїнських конференціях, семінарах, освітніх виставках;
- підготовка науково-методичного посібника «Забезпечення психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій»;
- підготовка звіту про хід та результати реалізації контрольно-узагальнювального етапу програми дослідно-експериментальної роботи.

Очікувані результати:

- розроблення теоретичної моделі психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій;
- результати емпіричного дослідження рівня розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та визначена типологія менеджерів відповідно до векторів реалізації психологічного здоров'я (стратегічний, просоціальний, творчий, духовний, інтелектуальний, сімейний, гуманістичний вектор, «я» вектори);
- результати емпіричного дослідження щодо виявлення взаємозв'язку між рівнем розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та чинниками *мезорівня*: а) *організаційно-функціональні*: тип навчального закладу; кількість працівників, які працюють у навчальному закладі, термін існування навчального закладу; б) *психологічні*: рівень організаційного розвитку навчального закладу; психологічний клімат в колективі, згуртованість колективу, мобінг процеси в організаціях;
- результати емпіричного дослідження щодо виявлення взаємозв'язку між рівнем розвитку психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій та чинниками *мікрорівня*: а) *особистісні*: стресостійкість, тривожність, агресивність, фрустрація, ригідність, емоційна стійкість; б) *професійні*: креативність, мотиваційно-творча спрямованість особистості, інноваційність, саморозвиток, стиль управління; в) *соціально-демографічні*: вік, стать, сімейний стан; г) *організаційно-професійні*: посада в організації, рівень освіти, тип освіти, загальний стаж роботи, стаж роботи на посаді;
- визначені психолого-організаційні умови збереження психологічного

здоров'я менеджерів освітніх організацій;

– розроблення та впровадження технології, спрямованої на збереження психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій.

– підготовка і публікація науково-методичного посібника «Забезпечення психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій»;

– дисемінація результатів дослідно-експериментальної роботи в системі роботи навчальних закладів Київської області;

– презентація результатів дослідно-експериментальної роботи на всеукраїнських конференціях, семінарах, освітніх виставках.

Опис забезпечення експерименту.

Науково-методичне забезпечення експерименту:

1. Карамушка Людмила Миколаївна, заступник директора Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України з науково-організаційної роботи та міжнародних наукових зв'язків, член-кореспондент НАПН України, доктор психологічних наук, професор – науковий керівник.
2. Шевченко Антоніна Михайлівна, старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради «Академія неперервної освіти», кандидат психологічних наук – науковий керівник.

Кадрове забезпечення експерименту:

1. Ставицька Наталія Петрівна, директор Бзівський навчально-виховного комплексу Барішівського району.
2. Бабій Леся Василівна, директор Острійківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Білоцерківської районної державної адміністрації.
3. Куць Тетяна Григорівна, директор комунального закладу «Броварський районний центр дитячої та юнацької творчості» Броварської районної ради.
4. Білановська Ольга Олексіївна, директор комунального закладу Броварської районної ради «Броварський районний центр патріотичного виховання учнівської молоді» Броварської районної ради.
5. Решотко Тетяна Миколаївна, директор Світильнянського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» Броварської районної ради.
6. Шубко Інна Василівна, директор навчально-виховного комплексу «Вишгородська районна гімназія «Інтелект» – загальноосвітня школа І ступеня» Вишгородської районної ради.
7. Шак Світлана Олексіївна, директор навчально-виховного комплексу «Димерська гімназія – загальноосвітня школа І ступеня» Вишгородської районної ради.
8. Волотовська Тетяна Павлівна, директор Вишгородської спеціалізованої школи «Сузір'я» Вишгородської районної ради.
9. Микитчик Микола Артемович, директор Катюжанської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Вишгородської районної ради.
10. Гайденко Олексій Федорович, директор Лютізької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Вишгородської районної ради.
11. Жлобина Лідія Іванівна, директор Аркадіївського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дитячий садок» Згурівського району.
12. Марченко Галина Дмитрівна, директор Іванківського районного центру дитячої та юнацької творчості Іванківського району.

- 13.Євенок Валентина Дмитрівна, директор дошкільного навчального закладу №1 «Сонечко» Іванківського району.
- 14.Черненко Валентина Іванівна, директор Прибірського навчально-виховного об'єднання «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дитячий садок» Іванківського району.
- 15.Лозова Наталія Василівна, директор Мусійківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Іванківського району.
- 16.Глобенко Анатолій Петрович, директор Ставівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Кагарлицької районної державної адміністрації.
- 17.Яренко Лариса Леонідівна, директор Черняхівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Кагарлицької районної державної адміністрації.
- 18.Шевеленко Людмила Михайлівна, директор Кагарлицької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №1 Кагарлицької районної державної адміністрації.
- 19.Ясюк Любов Миколаївна, директор Стайківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Кагарлицької районної державної адміністрації.
- 20.Коваленко Наталія Володимирівна, директор Кагарлицької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №3 Кагарлицької районної державної адміністрації.
- 21.Горбач Ірина Володимирівна, директор Кагарлицької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №2 ім. В.П. Дашенка Кагарлицької районної державної адміністрації.
- 22.Бучок Тетяна Петрівна, директор Шубівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Кагарлицької районної державної адміністрації.
- 23.Балацька Зінаїда Петрівна, директор Переселенської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Кагарлицької районної державної адміністрації.
- 24.Лісова Світлана Степанівна, директор Кадомської загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів Кагарлицької районної державної адміністрації.
- 25.Ходатенко Наталія Миколаївна, директор Росавської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Миронівської районної ради Київської області.
- 26.Зварич Олександр Іванович, директор Потіцької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Миронівської районної ради.
- 27.Векла Ольга Миколаївна, завідувача дошкільного навчального закладу (ясла-садок) «Берізка» Обухівського району.
- 28.Векла Валентина Василівна, директор Краснослобідської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Обухівського району.
- 29.Давидюк Наталя Іванівна, директор Трипільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Обухівського району.
- 30.Єцкало Валентина Миколаївна, директор Старобезрадічівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Обухівського району.
- 31.Янківська Наталія Єгорівна, директор Григорівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Обухівського району.
- 32.Сапожнікова Наталія Леонідівна, завідувача дошкільного навчального закладу «Сонечко» Обухівського району.
- 33.Мазуренко Ірина Василівна, директор Германівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Обухівського району.
- 34.Харченко Тетяна Антонівна, директор Вовчківського навчально-виховного об'єднання «загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-дошкільний навчальний заклад» Поліського району.
- 35.Корчемна Оксана Миколаївна, директор Мар'янівського навчально-виховного об'єднання «загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-дошкільний навчальний заклад» Поліського району.
- 36.Лишиленко Надія Михайлівна, директор Радинського навчально-виховного

об'єднання «загальноосвітня школа I-III ступенів-дошкільний навчальний заклад» Поліського району.

37. Михайленко Ірина Віталіївна, директор Залишанської філії опорного загальноосвітнього навчального закладу Красятицького навчально-виховного об'єднання «загальноосвітня школа I-III ступенів-дошкільний навчальний заклад» Поліського району.
38. Карпович Надія Петрівна, директор Тетіївського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступенів – природничо-математичний ліцей» Тетіївської районної ради.
39. Складаний Іван Іванович, директор Тетіївської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1 Тетіївської районної ради.
40. Корнієнко Інна Віталіївна, директор Кашперівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Тетіївської районної ради.
41. Ткачук Раїса Василівна, директор Денихівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Тетіївської районної ради.
42. Колосовська Валентина Петрівна, директор Тетіївської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3 Тетіївської районної ради.
43. Ігнатій Ольга Іванівна, директор Березанської загальноосвітня школа I-III ступенів №1.
44. Верис Ніна Василівна, директор Білоцерківської загальноосвітньої школи I-III ступенів №6 Білоцерківської міської ради Київської області.
45. Плигань Олена Володимирівна, директор Білоцерківської спеціалізованої школи I-III ступенів №1 з поглибленим вивченням слов'янських мов Білоцерківської міської ради.
46. Іщук Валентина Володимирівна, директор Білоцерківської спеціальної загальноосвітньої школи №19 Білоцерківської міської ради Київської області.
47. Слободянюк Наталія Григоріївна, директор Білоцерківського навчально-виховного об'єднання «Загальноосвітня школа I-III ступенів №15 – дитячо-юнацький спортивно-оздоровчий клуб» Білоцерківської міської ради.
48. Борисюк Ольга Дмитрівна, директор Білоцерківської загальноосвітньої школи I-III ступенів №20 Білоцерківської міської ради .
49. Скларова Галина Миколаївна, директор Білоцерківського колегіуму Білоцерківської міської ради Київської області.
50. Гандрабура Олена Василівна, директор Білоцерківського навчально-виховного об'єднання «Звитяга» Білоцерківської міської ради.
51. Сержук Володимир Миколайович, директор Білоцерківської загальноосвітньої школи I-III ступенів №11 Білоцерківської міської ради.
52. Добронравіна Наталія Іванівна, директор Білоцерківської загальноосвітньої школи I-III ступенів №18 Білоцерківської міської ради.
53. Большакова Оксана Наумівна, в.о. директора Бориспільського НВК «Гімназія «Перспектива» – загальноосвітня школа I-II ступенів» імені Володимира Мономаха Бориспільської міської ради.
54. Мазур Світлана Григорівна, директор Бориспільського навчально-виховного комплексу «Спеціалізована школа I-III ступенів-загальноосвітня школа I-III ступенів» імені Костянтина Могилка Бориспільської міської ради.
55. Шевченко Людмила Василівна, директор Бориспільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 1 імені Ю. Головатого Бориспільської міської ради.
56. Панкявічене Ірина Анатоліївна, директор Бориспільської загальноосвітня школа I-III ступенів № 3 Бориспільської міської ради.

- 57.Мазура Віра Іванівна, директор Бориспільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 6 Бориспільської міської ради.
- 58.Михайлюк Ганна Павлівна, директор Бориспільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 7 Бориспільської міської ради.
- 59.Гавазюк Людмила Олексіївна, директор Бориспільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 8 Бориспільської міської ради.
- 60.Пишна Світлана Миколаївна, директор Васильківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №1 Васильківської міської ради.
- 61.Белікова Неоніла Анатоліївна, директор Васильківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №2 Васильківської міської ради.
- 62.Сережка Валентина Олексіївна, директор Васильківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №3 Васильківської міської ради.
- 63.Лесь Людмила Михайлівна, директор Васильківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №6 Васильківської міської ради.
- 64.Репета Світлана Миколаївна, директор Васильківського НВК «Гімназія-загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 8» Васильківської міської ради.
- 65.Репета Марина Валентинівна, завідувача Васильківським дошкільним навчальним закладом № 12 «Дюймовочка» Васильківської міської ради.
- 66.Андрійчук Світлана Андріївна, директор навчально-виховного комплексу «Спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №13 поглибленим вивченням української мови та літератури – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №1 імені А.С. Малишка» Обухівської міської ради.
- 67.Батрак Олександр Петрович, директор Переяслав-Хмельницької гімназії м. Переяслав-Хмельницький.
- 68.Товкун Ніна Іванівна, директор Переяслав-Хмельницького будинку художньої творчості дітей, юнацтва та молоді м. Переяслав-Хмельницький.
- 69.Миколаєнко Ніна Федорівна, завідувача Переяслав-Хмельницьким дошкільним навчальним закладом №9 «Сонечко» м. Переяслав-Хмельницький.
- 70.Давиденко В'ячеслав Анатолійович, директор Фастівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №1 Фастівської міської ради.
- 71.Муравська Ірина Борисівна, директор Фастівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №2 Фастівської міської ради.
- 72.Коваль Василь Олександрович, директор Фастівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №3 Фастівської міської ради.
- 73.Фесенко Наталія Миколаївна, директор Фастівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №4 Фастівської міської ради.
- 74.Муляр Мирослава Станіславівна, директор Фастівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №5 Фастівської міської ради.
- 75.Чіпко Лариса Дмитрівна, директор Фастівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №10 Фастівської міської ради.
- 76.Григораш Світлана Олександрівна, директор навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №7 ЦВПВ «Гарт» Фастівської міської ради.
- 77.Ріпко Наталія Анатоліївна, директор НВК «Ліцей інформаційних технологій – спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №9» Фастівської міської ради.
- 78.Котляр Вікторія Олегівна, завідувача навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад І ступеня №11» Фастівської міської ради.
- 79.Савчук Марина Миколаївна, завідувача навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад І-ІІ ступенів №12» Фастівської міської ради.
- 80.Булатова Алла Юхимівна, директор вечірньої загальноосвітньої школа І-

III ступенів Фастівської міської ради.

81. Наumenко Світлана Миколаївна, завідувача дошкільним навчальним закладом №1 «Теремок» Фастівської міської ради.
82. Грочинська Тетяна Степанівна, завідувача дошкільним навчальним закладом №2 «Ромашка» Фастівської міської ради.
83. Чеберко Олена Дмитрівна, завідувача дошкільним навчальним закладом №3 «Унава» Фастівської міської ради.
84. Кириленко Катерина Вікторівна, завідувача дошкільним навчальним закладом №4 «Зірочка» Фастівської міської ради.
85. Савченко Валентина Петрівна, завідувача дошкільним навчальним закладом №5 «Сонечко» Фастівської міської ради.
86. Шуригіна Тетяна Геннадіївна, завідувача дошкільним навчальним закладом №6 «Казка» Фастівської міської ради.
87. Шерстьова Стелла Григорівна, завідувача дошкільним навчальним закладом №7 «Журавлик» Фастівської міської ради.
88. Салтикова Тетяна Олексіївна, завідувача дошкільним навчальним закладом №8 «Джерельце» Фастівської міської ради.
89. Ватах Людмила Миколаївна, завідувача дошкільним навчальним закладом №9 «Берізка» Фастівської міської ради.
90. Бадзюк Наталія Олексіївна, завідувача дошкільним навчальним закладом №10 «Малятко» Фастівської міської ради.
91. Пархоменко Алла Василівна, завідувача дошкільним навчальним закладом №11 «Дзвіночок» Фастівської міської ради.
92. Древецький Анатолій Анатолійович, директор Фастівської школи народної майстерності.
93. Сіляк Ольга Федорівна, директор Фастівської станції юних натуралістів.
94. Майданюк Галина Леонідівна, директор Фастівського центру позашкільної роботи.
95. Коваль Алла Леонідівна, директор Фастівського навчально-реабілітаційного центру.

Матеріально-технічне забезпечення експерименту: забезпечення навчальними посібниками, методичною літературою тощо.

Фінансове забезпечення експерименту: за рахунок коштів спонсорських внесків.

Науковий керівник,
заступник директора Інституту психології імені
Г. С. Костюка НАПН України з науково-організа-
ційної роботи та міжнародних наукових зв'язків,
член-кореспондент НАПН України, доктор психо-
логічних наук, професор

Л. М. Карамушка

Науковий керівник,
старший викладач кафедри педагогіки, психології
та менеджменту освіти КВНЗ КОР «Академія
неперервної освіти», кандидат психологічних наук

А. М. Шевченко